

TOIMEKSIANTO
SELVITYS TAMPEREEN UUDEN JÄRJESTELYRATAPIHAN VAIKUTUKSISTA
29.05.2019

Viite: Pirkanmaan liiton liikenteen puitesopimus PL/291/03.00.00/2018

TAUSTAA

Tampereen keskustan ja tulevan Rautaharkko-Lakalaivan alakeskuksen välisellä alueella sijaitseva nykyinen järjestelyratapiha on toinen Suomen pääjärjestelyratapihoista, ja siellä järjestellään myös vaarallisten aineiden kuljetuksia (VAK). Niin kutsuttu VAK-ratapiha on kuljetuskeskittymä, jonka kautta kulkee suuria määriä vaarallisia aineita vuosittain. Suomessa on 13 VAK-ratapihaksi määriteltyä ratapihaa, joista Tampereen järjestelyratapiha on yksi. Mikäli ratapihalla tapahtuu onnettomuus, jossa vaarallisia aineita sisältäviä vaunuja on osallisena, on mahdollista, että onnettomuudessa vapautuvat aineet aiheuttavat suuronnettomuusvaaran, jonka vaikutukset ja siten myös rajoitteet maankäytön kehittämiseksi ulottuvat ratapiha-alueen ulkopuolelle. Järjestelyratapihatoiminnoista aiheutuu turvallisuusriskin lisäksi myös huomattavaa melu- ja värinähaittaa.

Järjestelyratapihalle on osoitettu Pirkanmaan maakuntakaavassa 2040 vaihtoehtoinen sijainti Lempäälään uuden Läntisen ratayhteyden varrelle. Myös kunnat (Tampere ja Lempäälä) ovat varautuneet uuteen ratapihaan yleiskaavoituksessaan. Alueelle on mahdollista toteuttaa uudenaikainen, automatisoitu ratapiha, jonne voidaan siirtää kaikki Viinikan ratapihan nykyiset toiminnot. Uuden järjestelyratapihan läheisyydessä ei sijaitse ympäristöhäiriöille herkkiä toimintoja, mikä tuo mahdollisuuden tarvittaessa laajentaa vaarallisten aineiden kuljettamiseen ja käsittelyyn liittyviä toimintoja Pirkanmaalla.

Uusi järjestelyratapiha ympäristöineen Tampereen, Pirkkalan ja Lempäälän raja-alueella synnyttää toteutuessaan Pirkanmaan maankäytön suurimman uuden avauksen. Alueelle on osoitettu uusia väyläverkon ja lentoliikenteen varauksia, liikenteen ja luonnonvaratalouden terminaaleja sekä teollisuuden ja työpaikka-alueiden varauksia. Alueella on mahdollista yhdistää ympäristöhäiriöitä, kuten melua tuottavia toimintoja yhdelle alueelle.

Selvitys edistää osaltaan Pirkanmaan maakuntakaavan 2040 toteuttamista ja se liittyy tiiviisti Suomen kasvukäytävän kehittämiseen ja kansallisen kasvun vahvistamiseen. Raportti toimii sekä maakunnallisten että seudullisten hankkeiden toteutuksen edistämisen välineenä, jota voidaan hyödyntää mm. hankerahoitusta haettaessa.

TYÖN TAVOITE JA SISÄLTÖ

Selvityksen tavoitteena on tutkia ja arvioida, 1) millaisia yhdyskuntarakenteellisia ja –taloudellisia vaikutuksia ja hyötyjä järjestelyratapihan siirrosta Tampereelta Lempäälään saadaan pitkällä tähtäimellä ja 2) miten siirrosta aiheutuvia kustannuksia on mahdollista jakaa suhteessa hyötyihin?

Uuden järjestelyratapihan rakentamisen kustannukset ovat aikaisempien suunnitelmien mukaan noin 850 miljoonaa euroa (MAKU 150, 2005=100). Työn alussa tulee tarkistaa ratapihan siirron kustannukset yleisellä tasolla. Kustannuksissa on myös huomioitava nykyisen ratapihan alueen saattaminen rakentamiskelpoiseksi (purkaminen, pilaantuneen maan kunnostaminen ym.). Jälkimmäisen kustannusarvio voidaan laatia esim. suhteessa pinta-alaan (€ / ha). Lisäksi tulee huomioida muut tarvittavat ratajärjestelyt sekä uuden ratapihan vaatiman muun infrastruktuurin rakentaminen (esim. katuverkko).

Työssä tulee tarkastella volyymitasolla kiinteistökehittämisestä saatavia hyötyjä sekä uuden että vanhan ratapihan vaikutusalueella. Tämä tarkoittaa rakennetarkastelujen laatimista ja jo tehtyjen hyödyntämistä yhdessä tilaajan kanssa. Hyötyjä tulee tarkastella myös valtakunnan liikennejärjestelmän, ilmasto vaikutusten ja yhdyskuntarakenteen kehittämisen näkökulmasta. Hyötytekijöinä voidaan arvioida mm. alueelta saatavia kiviaineksia.

Työssä tulee selvittää, mitä uusia toimintoja uudelle järjestelyratapihalle voidaan sijoittaa ja mitä siihen voi ympäröivien alueiden puitteissa kytkeytyä, ottaen huomioon sekä kansallinen että kansainvälinen liikenteen ja logistiikan kehitys ja muiden suurten ratainvestointien vaikutukset. Työhön voi sisältyä myös erillinen kansainvälinen case-esimerkki nykyaikaisesta järjestelyratapihasta. Intermodaalikuljetukset ja puuterminaalit ovat asiakokonaisuuksia, jotka tulee huomioida työssä. Saavutettavia hyötyjä tulee jäsentää niin seudullisesta kuin valtakunnallisesta näkökulmasta ja siinä tulee huomioida Läntisen ratayhteyden merkitys kokonaisuudessa.

Työssä tulee tutkia vaiheittain toteuttamisen mahdollisuuksia sekä sitä, onko tunnistettavissa asioita (maakunnassa tai sen ulkopuolella), jotka madaltavat toteuttamiskynnystä.

Työn tulee sisältää arvio ns. 0/0+ vaihtoehdosta eli niistä vaikutuksista, joita seuraa siitä, että ratapihan siirto ei toteudu.

TYÖN HALLINTO

Tilaajan yhteyshenkilöt ovat suunnittelujohtaja Karoliina Laakkonen-Pöntys ja liikennesuunnittelija Mikko Vallbacka. Työn kustannuksiin osallistuvat Pirkanmaan liiton lisäksi Tampereen kaupunki ja Lempäälän kunta.

Työ aloitetaan elokuussa 2018. Juhannuksen jälkeen 26.6. klo 9-12 pidetään työkokous, jossa tarkastetaan työohjelma (nh. Pauhu / Kokouskeskus Pellava, Kelloportinkatu 1 B Tampere).

Työn hinta on kiinteä, 50 000 euroa.

Työtä ohjaa tilaajista koottu *työryhmä*.

Työn laatimiseen osallistuu myös Läntisten hankkeiden *yhteistyöryhmä*, jossa on edustajia Tampereen, Lempäälän ja Pirkkalan kunnista, Väylävirastosta ja

Pirkanmaan ELY-keskuksesta. Työtä esitellään myös Pirkanmaan liikennejärjestelmäsuunnitelman ohjausryhmässä.

Konsulttityössä tulee varautua vähintään kolmeen ohjaavan työryhmän kokoukseen sekä kahteen Läntisten hankkeiden yhteistyöryhmän kokoukseen. Konsulttia edustaa kokouksissa minimissään projektipäällikkö.

Konsultti osallistuu työn aikana ohjausryhmän ja yhteistyöryhmän kokouksiin.

TYÖN RAPORTOINTI

Työstä laaditaan väliraportti ja loppuraportti (word, pdf) sekä esittelymateriaali (PowerPoint, pdf). Sekä ohjaavalle työryhmälle ja yhteistyöryhmälle varataan mahdollisuus tuotettavan materiaalin kommentointiin. Konsultin tulee varautua materiaalien jatkotyöstämiseen kommenttien perusteella.

HUOMIOON OTETTAVAT SELVITYKSET JA MUU LÄHTÖMATERIAALI

- Pirkanmaan maakuntakaava 2040; vaikutusten arvioinnit
 - Kaavan vaikutusten arviointi (kaavaselostuksen liite 1)
 - Maankäyttövaihtoehdot ja vaikutusten arviointi
 - Tampereen läntiset väylähankkeet raporttikokonaisuus
- Tre / Kantakaupungin yleiskaavaa varten tehdyt selvitykset ja suunnitelmat
- Tre / Rakennetarkastelu järjestelyratapihan siirrosta (hyötytarkastelu)
- Tre / Lakalaivaa koskevat erillisselvitykset
- Tre / VAK-selvitykset (uusin raportti v.2018)
- Tre / diplomityö: case Lakalaiva - pyöräilyn potentiaaliselvitys
- Lempäälä / Säöksjärven oyk (vireillä)
- Lempäälä / Lempäälän strateginen yleiskaava (vireillä)
- Liikennevirasto / Riihimäki-Tampere –yhteysvälin tarveselvitys